

DE VERENIGDE PROVINCIEËN

MOS in de provincies

Antwerpen

Afval, verkeer en natuur

In het najaar stapten er 66 basisscholen uit de provincie in MOS. De meeste scholen werken dit schooljaar aan het thema Afvalpreventie, maar ook Verkeer en Natuur op school liggen goed in de markt.

Meer dan 120 secundaire en hogescholen uit de provincie werken aan een Groene School. 5 ervan behaalden in november op basis van hun milieuprestaties van vorig schooljaar het derde en laatste luik van het Groene Schoollogo. 7 behaalden het tweede, 22 het eerste luik.

Heel wat nieuwe scholen startten dit schooljaar met een enthousiaste milieuwerggroep en zoeken uit hoe hun project de school kan vergroenen.

Nu al prijs

In afwachting van het definitieve MOS-deelnamelogo bekroonde de provincie al zes basisscholen die vorig schooljaar in MOS stapten met een **voorlopig deelnamelogo**. Het definitieve logo wordt pas in juni voor het eerst uitgereikt. Zeven scholen stuurden een aanvraag in. Zes scholen kwamen voor het voorlopige logo in aanmerking. Die zes werkten vorig schooljaar met de hele school aan een MOS-thema en startten met een MOS-werkgroep.

Volgende scholen vielen in de bloemen:

Gemeentelijke Basisschool Voorheide, Arendonk; Vrije Basisschool De Puzzel, Hoboken; Stedelijke Basisschool De Puzzel, Mechelen; Vrije Basisschool, Putte; Gemeentelijke Basisschool Dijkstein en Vrije Basisschool Hagelstein, beide uit Sint-Katelijne-Waver.

Natuur in de school

Een educatief reservaat bestaat uit minimaal drie biotopen: een vijver, een hooiland en een houtkant. De leerlingen leggen het aan en doen de beheerswerken, zowel in klasverband als vakoverschrijdend.

Het project **Educatieve Reservaten** loopt al verscheidene jaren in de provincie. De scholen die eraan deelnemen blijven enthousiast. Basis- en secundaire scholen uit de provincie die met het project willen starten kunnen op de begeleiding van het Provinciaal Instituut voor Milieu Educatie (PIME) en de financiële steun van het Provinciebestuur rekenen.

Tijdens het voorjaar '03 plant het PIME voor alle scholen met een educatief reservaat en voor andere die

ermeewillig willen beginnen een **studiedag**. Uitwisseling van ervaringen en vragen over het educatief gebruik en het beheer van zo'n reservaatje komen er aan bod. Om deze studiedag voor te bereiden inventariseert het PIME de ervaringen van scholen met een educatief reservaat.

*PIME, Educatieve dienst, tel. 015 31 95 11,
karin.keustermans@pime.provant.be*

Kop aan een touwtje

GSM, kleding, drankjes ... Aan de hand van voorbeelden uit de leefwereld van jongeren kaart het PIME thema's als duurzame ontwikkeling, ecologische voetafdruk, kritisch consumeren en productlabels aan.

Vanaf 1 februari start PIME met een nieuwe, **interactieve expo over duurzaam consumeren voor jongeren van 12 tot 18**. 'Kopen met je kop' legt de link tussen onze westerse levensstijl en de arbeidsomstandigheden en milieuaspecten in het Zuiden. De tentoonstelling blikt op de keerzijde van onze consumptiegewoonten, maar geeft ook alternatieven van sociaal, ecologisch en economisch verantwoorde projecten en producten. '**Kopen met je kop**' stimuleert jongeren om via een televoting-quiz, een debat, een scanoefening en de berekening van de eigen voetafdruk zo veel mogelijk zelf dingen te ontdekken.

Op woensdagnamiddag 19 februari stelt het PIME 'Kopen met je kop' voor aan geïnteresseerde leerkrachten secundair onderwijs van alle graden en afdelingen. Je krijgt dan als eerste de kans om de modules op hun bruikbaarheid voor de leerlingen

Secundair

uit te testen en kennis te maken met het informatieve spel Aardige Voeten, het didactisch materiaal rond duurzaam consumeren en het educatieve aanbod van PIME.

Kostprijs 2,50 euro per deelnemer.
Inschrijven voor 7/2.

PIME, Mechelsesteenweg 365, 2500 Lier, tel. 015 31 95 11, info@pime.provant.be

Samen rond afval

Naar aanleiding van het verschijnen van de themabundel Afvalpreventie startten MOS en de **afvalintercommunales** van de provincie Antwerpen (Ibogem, Igean, Igemmo, Indaver, IOK, Isvag) in september 2002 een **structureel overleg**. Twee à drie maal per schooljaar zitten ze rond de tafel en bekijken hoe MOS en de afvalintercommunales hun projecten beter op elkaar kunnen afstemmen.

Als de themabundels over Natuur op school, Energie, Water en Verkeer beschikbaar zijn, start de provincie ook voor die thema's met een dergelijk overleg

Nieuw en meer bloed

15 Limburgse secundaire scholen ontvingen op de logo-uitreiking van 4 november een eerste, tweede of derde luik van het Groene Schoollogo. Eén van hen was het VTI Beringen, dat als **eerste en voorlopig enige Limburgse school het volledige drieluik binnenhaalde**. Maar Beringen zal niet lang alleen blijven. Bij het begin van het nieuwe schooljaar liepen de Limburgse logooanvragen vlot binnen, zodat de begeleiders en de logocommissie in het voorjaar de handen vol zullen hebben met de aanvraagdossiers.

MOS ging ondertussen ook in het basisonderwijs stevig van start. Heel wat gemeenten en organisaties ondersteunen de deelnemende scholen. Eind oktober ondertekenden al **96 basisscholen en 19 van de 44 gemeenten** een Milieubeleidsverklaring.

Gratis dozen

Gratis brooddozen. De afvalintercommunale IVVVA deelt ze uit aan alle eerstejaars van de basisscholen van de tien gemeenten van haar verzorgingsgebied: *As, Bocholt, Bree, Dilsen-Stokkem, Kinrooi, Lanaken, Maaseik, Maasmechelen, Meeuwen, Opglabbeek*. Voor haar campagne over afvalpreventie zijn de leerlingen van het basisonderwijs een belangrijke doelgroep voor de IVVVA. 48 scholen bestelden de brooddozen.

Stelletje pendejos

Jongeren vanaf 13 en volwassenen voor afvalpreventie, **composteren** en duurzame ontwikkeling sensibiliseren. Dat doet Pendejos! *'Pendejos! - Idioten!'* is een **theaterstuk** van Pier De Kock over **duurzaamheid**. Voor secundaire scholen stelde hij hiervoor met Mensenbroeders een educatief pakket samen. Je kan deze productie naar je school halen. Als je snel bent krijg je in het kader van de campagne 'Limburg tegen afval' een korting van 75 euro. Informatie haal je bij *Mensenbroeders, tel. 016 35 61 72, info@mensenbroeders.be*

Bloemen en tranen

Een 45-tal vertegenwoordigers van de Limburgse secundaire scholen die zich vorig schooljaar voor het logo Groene School kandidaat stelden, kwamen op woensdag 11 september in de Provinciale Middenschool Hasselt samen voor een **evaluatievergadering**. Ze namen er afscheid van **Karel Mentens**, die bijna drie jaar de Limburgse secundaire scholen voor milieuzorg mobiliseerde. Meteen werd ook de eerste Limburgse school die het volledige Groene Schoollogo binnenhaalde gehuldigd. Bertie Vanderlee van het Provinciaal Natuurcentrum zette namens de gedeputeerde voor Leefmilieu het VTI Beringen in de bloemetjes. Een logo 3 krijg je immers niet zomaar: Het is de verdienste van de hele school: leerkrachten, directie, ouders, onderhoudspersoneel én leerlingen.

Beklimming van de Kwaremont

De kaap van honderd is genomen. 106 Oost-Vlaamse basisscholen ondertekenden de Milieubeleidsverklaring. De begeleiders rijden nu de Ronde van Oost-Vlaanderen om de basisscholen op het MOSspoor te zetten. Tijdens de schoolbezoeken leveren ze **praktische tips**, zoeken mee naar oplossingen voor knelpunten en beantwoorden prangende vragen. Ze maken van de gelegenheid gebruik om informatie en vondsten van jullie school naar andere scholen te smokkelen. Heb je leuke ideetjes uitgebroed, mooie acties georganiseerd, goeie resultaten geboekt? Speel ze door aan het **begeleidingsteam** en Oost-Vlaanderen zal het weten. Op het netwerkfront boeken we ook succes. Heel wat gemeenten sluiten met de scholen **charters** af om gezamenlijk milieuzorg aan te pakken. Ook het aantal Groene Scholen groeit verder aan. Volgende scholen ondertekenden een milieubeleidsverklaring en bouwen sinds september hun milieuzorgsysteem uit: *Vrije Handelsschool Sint-Niklaas, BuSO Sint-Juliaan Gent, SSBGO Sint-Niklaas, KTA 1 'De Welvaartstraat' Aalst, Sint-Maarten Bovenschool Beveren-Waas, Sint-Maarteninstituut Aalst, Technisch Instituut Sint-Maarten Aalst, Sint-Vincentius Instituut Dendermonde, OLVP Hotel-Bakkerij Lokeren, KTA2 Sint-Amansberg.*

Proef de zon

De zon is een universele energiebron die de aarde van gigantische hoeveelheden energie voorziet. Zonne-energie en andere duurzame energiebronnen zullen deze eeuw massaal hun intrede doen. De **tentoonstelling 'Zonne-energie'** maakt iedereen warm voor deze veelbelovende energiebron. Je kan er zelf met zonne-energie experimenteren en via een aantal proeven met de voordelen van zonne-energie kennismaken. Voor de eerste graad van het secundair onderwijs

zijn er werkblaadjes beschikbaar. Na reservatie krijg je ze met een inleidende tekst toegestuurd. De gratis tentoonstelling loopt tot 30 september '03 in De Kaaihoeve.

Provinciaal Natureducatief Centrum De Kaaihoeve, Oude Scheldestraat 16, 9630 Meilegem, tel. 055 496 796, kaaihoeve@oost-vlaanderen.be

Secundair

Spinnenweb MOS

In Vlaams-Brabant woekert MOS. 46 basisscholen stuurden al hun Milieubeleidsverklaring in. 43 ervan vroegen de themabundel 'Afvalpreventie' aan.

De Milieubeleidsverklaringen en logodeelnameformulieren van Groene (secundaire) Scholen sijnpen binnen. We hopen volgend jaar meer dan 40 secundaire scholen te bekronen. De laatst toegetreden Groene Scholen zijn het Damiaaninstituut Aarschot en BuSO De Bremberg Diest.

Niet alleen stappen de Vlaams-Brabantse scholen in MOS, ook de **steden** en **intercommunales** doen mee. Zo organiseert de stad Leuven al twee jaar het afvalpreventieproject Condor. Sinds de start van MOS in de basisscholen steunt de stad de Leuvense scholen organisatorisch, logistiek en educatief. Daardoor stapten 35 basisscholen in het project. De deelnemende scholen en de stad ondertekenden tijdens een feestelijke receptie op het stadhuis een **samenwerkingsovereenkomst**.

De **intercommunale** Interleuven heeft door dat vereende krachten beter scoren. De actie 'Duurzame Scholen' (DUS) over afvalpreventie kadert perfect binnen MOS. MOS! DUS! heet nu het gezamenlijke project. **MOS!DUS!** wil dit schooljaar minstens 45 basisscholen uit 11 gemeenten bereiken.

Ook met '**Kleur bekennen**', een initiatief over mondiale vorming op school, slaat MOS de brug. Een gezamenlijke studiedag over duurzame ontwikkeling bracht 33 leerkrachten en directies op de been.

Ook in de toekomst plant MOS-Vlaams-Brabant nog heel wat initiatieven. Op 26 maart is er een studiedag over leerlingenparticipatie, zowel voor secundaire als voor basisscholen. Enkele scholen getuigen dan over hun aanpak.

Discussie met koekjes

Je kan moeilijk in de klas aan milieu werken en milieuzorg niet in eigen school toepassen. Het afvalprobleem neemt ook in onze school grote proporties aan.

We nodigen de milieudienst van de stad uit voor een gesprek over de **voorwaarden voor de invoering van een milieuzorgsysteem**. We beslissen onmiddellijk voor het **maximumpakket** te gaan en geven onszelf een schooljaar om alle doelstellingen te bereiken. Dit jaar willen we het milieu-actieplan realiseren.

Gelukkig starten we niet vanaf nul. Vorig schooljaar stapten we al over van brikjes naar flesjes met statiegeld. We beginnen nu ook met een project leerlingenparticipatie. De geboorte van een **leerlingenraad** is er een resultaat van. De leerlingenraad stelt voor op de school tienuurtjes te verkopen. Daar starten we dit jaar mee, in milieuvriendelijke verpakkingen.

Het maximumpakket van het milieuzorgsysteem wil brikverpakkingen weren. Daar moeten we ook een oplossing voor vinden. De leerlingen verbieden om eigen drank mee te brengen

vinden we een weinig democratische oplossing. Voor sommige gezinnen betekent dat een zware financiële last.

Met ons drinkfonteinje zijn alle problemen niet opgelost. We besluiten dan maar om drinkflessen te promoten. Vele leerkrachten hebben het hier wel moeilijk mee, vooral omdat de kwaliteit van de meegebrachte **drinkbussen** wel eens te wensen overlaait.

Waarom zelf geen degelijke drinkbussen verkopen? Een globale aankoop drukt immers de prijs. Voor ons drinkbussenproject zoeken we **sponsoring** bij een bank. Zonder resultaat.

Toch vinden we een geschikte drinkbus tegen een aanvaardbare prijs. Eind vorig schooljaar brengen we onze ouders hiervan op de hoogte. We maken van de gelegenheid gebruik om hen over ons milieuproject in te lichten. We vertellen hen dat we het volgende schooljaar geen aluminiumfolie meer toelaten, dat we het gebruik van brooddozen en koekjesdozen willen aanmoedigen. 's Morgens plaatsen we de **koekjesdozen** en drinkbussen in een **curver**-box. Die box gaat mee naar elke speeltijd en de kinderen kunnen er hun drinkbus en doos uitnemen en ze er opnieuw instoppen.

We vertellen onze ouders dat september en

Basis

oktober twee overgangsmoanden worden. Brik kan dan nog maar we bevelen drinkbussen aan. Na onze projectweek tijdens de eerste week na de herfstvakantie verbieden we brikjes.

Onze ouders reageren op ons initiatief. Er ontstaan **meningsverschillen** over het al dan niet milieuvriendelijke aspect van brikverpakking, aluminium- en plastic folie. Deze discussie komt ook op de agenda van het oudercomité. Eensgezindheid is er niet. De directie beslist om de maatregelen die de stad Leuven ons voorstelt toch door te voeren. De technische ondersteuning van de Leuvense milieudienst en de Vlaams-Brabantse MOS-begeleiding overtuigen de sceptische ouders. De nieuwe afspraken komen in ons schoolreglement terecht.

In het begin van het schooljaar kunnen de kinderen een drinkbus bestellen. Ze bestellen samen meer dan 100 exemplaren. De andere leerlingen nemen hun eigen drinkbus mee naar school. In de loop van de maand september delen we met de steun van

een koekjesfabrikant gratis brooddozen uit.

Onze restafvalberg daalt nu al spectaculair. Elke week is er een klas verantwoordelijk voor de orde van de speelplaats. De opening en officiële inhuldiging van een kippenhok wordt het hoogtepunt van onze projectweek. We zoeken hiervoor **een bekende Leuenaar om het lintje door te knippen**. De opening wordt gevolgd door een ludieke receptie voor kinderen, ouders en andere geïnteresseerden. De andere MOS-thema's komen de volgende schooljaren aan bod. Onze school gelooft in milieuzorg. **Twee leerkrachten worden hiervoor twee uur per week vrijgesteld** van lesopdracht. Zij zorgen voor de concrete organisatie, het overleg met de stad en de contacten met de MOS-begeleiding. Ze zijn met de milieudienst van Leuven en de MOS-begeleiding de onmisbare schakels in de totstandkoming van het project.

*Jan Lenaerts, Sancta Maria basisschool Leuven
basisschool/keigoed@pi.be*

Groene Koorts

Midden november ondertekenden 100 van de 444 West-Vlaamse basisscholen de MOS-Milieubeleidsverklaring. Afvalpreventie komt duidelijk als voorkeurthema naar voren, gevolgd door Natuur op school. De map 'Afvalpreventie' geeft de MOS-werkgroepen ideeën om enthousiast werk te maken van milieuzorg. De **begeleiding** van 100 scholen is ook voor de provincie een uitdaging. Daarom moedigde de provincie de oprichting van **MOS-overlegplatformen** in de gemeenten aan. Zo kunnen in elke gemeente scholen en de milieuumbtenaar informatie en ideeën uitwisselen. Zo'n eerste overleg vond al plaats in Brugge, Waregem en Ieper. Andere gemeenten zullen dit voorbeeld volgen. Waar nodig kunnen de scholen ook nog rekenen op de persoonlijke begeleiding van de MOS-begeleidingsploeg.

29 secundaire en één hogeschool willen dit schooljaar het **Groene Schoollogo** behalen. 17 gaan er voor het eerste, 10 voor het tweede luik van het Groene Schoollogo. 3 scholen zetten alles op alles om het finale drieluik buiten te kunnen hangen. De beloning voor drie of meer jaren inspanningen voor een leefbaardere school. De Groene Koorts verspreidt zich nu definitief over de hele provincie en hangt niet langer overwegend in Zuid-West-Vlaanderen.

Met landschapscaddy op kabouterpad

West-Vlaamse gemeentebesturen en provincie vinden Natuur- en milieueducatie (NME) een belangrijk beleidsinstrument om een **duurzame samenleving** te realiseren. Om die idee veld te laten winnen sluiten gemeenten en provincie hiervoor een **samenwerkingsovereenkomst** af. Dat gebeurde voor

het eerst in de gemeenten van de Scheldevallei (Anzegem, Avelgem, Spiere-Helkijn, Zwevegem). Tal van projecten en initiatieven voor het basisonderwijs worden hierdoor mogelijk en krijgen extra ondersteuning, onder andere:

- het project met de veldwerkkoffers (Boskoffer, Kabouterpad, Landschapscaddy) waarbij gemeenten de vorming van leerkrachten ondersteunen en als uitleenpunt van die materialen dienst doen;
- MOS: de gemeenten werken mee aan de bekendma-

king van en communicatie over het initiatief bij hun scholen en spelen de nodige gegevens van de deelnemende scholen aan de MOS-begeleiders door. Ze zorgen voor een overzicht van lokale MOS-schakels en ondernemen acties die het MOS-gebeuren in de scholen ondersteunen en stimuleren.

Ondertussen starten zes nieuwe gemeenten een dergelijke samenwerking: Ruiselede, Tielt, Pittem, Ardoioe, Lichtervelde en Hooglede. **Alle 64 gemeenten** van de provincie doen nu inspanningen om Natuur- en Milieueducatie in de scholen te promoten.

Info: de gemeentelijke milieudiensten of de provinciale NME-dienst, tel. 050 40 32 81, nme@west-vlaanderen.be

Zoet water smaakt zout

230 leerkrachten volgden het MOS-treffen in Oostende en Kortrijk. De 5

MOS-thema's kwamen er in **werkwinkels** van dertig minuten aan bod. Een voorbeeld.

Om met het thema Water kennis te maken haalden we het verhaalspel 'De waterkist van tovenaars Babbelklets' uit het lessenspakket 'Op avontuur in de natuur'. Via een raadselspel met de pop Knoet ontdekken kleuters en kinderen van de eerste graad water in al zijn aspecten. De Milieuboot leidt het thema water naar het niveau van de tweede en derde graad. Via een puzzel volg je de kringloop van het water. Eenvoudige en klasvriendelijke proefjes tonen de eigenschappen van water. Hoe reageert water op afvalstoffen? Wat zijn de eigenschappen van water? Kan water zichzelf zuiveren?

In Oostende sloot Horizon Educatief deze werkwinkel af. Het bracht een klein stukje uit het twee uur durende programma 'Water om te leven', een beleefactiviteit voor de oudste kleuters en de eerste graad lager.

Rond een groot watertapijt liggen foto's over het thema water. Water wordt in al zijn verschijningsvormen besproken. Water wordt geproefd. Zeewater smaakt anders dan zoetwater.

Elke deelnemer krijgt een bundeltje met het hele programma, een lijst met de nodige materialen en verwijzingen naar documentatie en schakels.

Deze trefdagen geven heel wat leerkrachten een impuls om er in hun school tegenaan te gaan.

Provinciale MOS-begeleiding

Basis

Rumoer aan de schoolpoort

Fietspooling en een dode hoekcampagne. De provincie organiseert twee projecten over verkeerseducatie voor basisscholen. Aan elk van beide projecten werken een twintigtal pilotscholen uit de provincie mee. De provinciale Mobiliteitscel en de dienst Natuur- en Milieueducatie werken aan de uitwerking ervan. De vzw Langzaam Verkeer (fietspool) en de Fietsersbond (dode hoek) begeleiden de geselecteerde scholen. De scholen die aan het **fietspoolproject** werken, krijgen van de provincie het nodige veiligheidsmateriaal: fluorescerende kazuifels en helmen. Ook de niet-geselecteerde scholen kunnen hiervoor op provinciale ondersteuning een beroep doen. Je school moet dan wel met een fietspoolproject starten. Voor de **dode hoekcampagne** krijgen de leerlingen een theoretisch pakket en een demonstratie met vrachtwagen. Beide acties starten vanaf dit schooljaar.

De link tussen veilig en duurzaam verkeer is bij een fietspoolproject duidelijk: meer fietsende leerlingen verminderen het aantal auto's en de erbijhorende problemen aan de schoolpoort. Maar er is ook samenhang met de dode hoekcampagne. Als je op het gevaar van de dode hoek wijst, neem je alvast één argument tegen fietsen naar school weg.

An Paepe, Provinciale Planologische Dienst- en Mobiliteitscel, tel. 050 40 35 33

planologische.dienst@west-vlaanderen.be

Ouders met zin

Natuurouders helpen leerkrachten bij de organisatie en de uitvoering van veldwerk, in de klas en in de schoolomgeving. Ouders of grootouders die over wat vrije tijd beschikken en het leuk en zinvol vinden om met kinderen in de natuur op onderzoek te trekken kunnen hun naam opgeven in een school van hun gemeente. Na een korte, **gratis opleiding** (zes vormingsmomenten) kan de school op haar Natuurouders een beroep doen. De school vraagt een Natuuroudercursus aan. Dat garandeert meteen dat de school de **Natuurouders** effectief wil inschakelen.

West-Vlaanderen telt al meer dan 100 Natuurouders. Informatie hierover vind je bij de *provinciale NME-dienst*, tel. 050 40 32 81, nme@west-vlaanderen.be. Wil je met een gedreven groep Natuurouders kennismaken? Surf naar www.natuuroudersdetriangel.be

Basis

Waterbewoners op de poeltafel

In 2003 plant de provincie themawandelingen in provinciedomeinen. Je gaat op stap met deskundige gidsen en ontdekt het domein en zijn natuurelementen. Er is onder andere een aanbod in het **Lippensgoed-Bulskampveld** in Beernem, Tillegem in Brugge, 't Veld in Ardoois, Bergelen in Wevelgem, Raversijde in Oostende, De Palingbeek in Zillebeke.

De thema's en alle praktische gegevens over deze activiteiten vind je op de provinciale website.

Het provinciedomein **De Palingbeek** heeft een aantal observatiepunten. Via een leerpad leer je de bomen beter kennen, maak je kennis met waterbewoners op de poeltafel, voorspel je zelf het weer via de weertafel, ontdek je welke voorwerpen soldaten tijdens de Eerste Wereldoorlog in hun ransel hadden en heb je een schitterend uitzicht op het 'observatiepunt landschap'. Enkele van die observatiepunten spelen ook een rol bij het project 'Kriebel in de Palingbeek' voor het basisonderwijs.

www.west-vlaanderen.be/upload/domeinen/index.htm

Uitzicht in zee

Het ervaringsgericht project Week van de Zee bewijst elk jaar opnieuw zijn waarde. Duizenden leerlingen genieten al volop van het ruime aanbod. Leerkrachten krijgen er kansen om eigentijds en verantwoord met hun klas in prachtige biotopen aan veldwerk te doen.

Daarvoor zijn er:

~ verschillende **educatieve materialen** en werkvormen voor de verschillende graden basisonderwijs in elke kustgemeente. De Zeekoffer is hiervan het meest bekend maar niet de enige;

~ vorming voor leerkrachten. Met '**Vloed en Zeespiegel**' leren de leerkrachten hoe ze de pakketten kunnen gebruiken;

~ een bundel met een overzicht van de mogelijkheden in iedere **kustgemeente**. Ook buiten de Week inspireert die voor een boeiende uitstap naar zee. De vraag blijft groter dan het aanbod. Om het geheel beheersbaar te houden en de kwaliteit van het aanbod te bewaken, kunnen enkel die gemeenten die in een samenwerkingsverband Natuur- en Milieueducatie participeren deelnemen.

Voor de andere scholen en scholen uit andere provincies zijn de veldwerkmaterialen en lespakketten het hele jaar door beschikbaar.

De volgende editie van de **Week van de Zee** loopt van 25 april tot 11 mei 2003.

West-Vlaamse leerkrachten die met het project en de materialen willen kennismaken en ermee willen werken kunnen dit op Vloed (12 februari 2003) en Zeespiegel (26 februari 2003). Specifiekere vormingen zijn gepland op 19 februari en op 12, 19 en 26 maart 2003. Folder met inschrijvingsformulier vraag je aan je schooldirectie of de gemeentelijke milieudienst.

Provinciale NME-dienst, tel. 050 40 32 81,
nme@west-vlaanderen.be

De 19

Maar liefst 16 Brusselse basis- en 3 secundaire scholen ondertekenden dit jaar een Milieubeleidsverklaring: *Paruckschool, Windroos, Sint-Karelschool, Gemeentelijke BS Stokkel, Klim Op-School, Prinses Paola, De Gouden Regen, Instituut van de Ursulinen, BSGO Floralia, Vrije BS Ukkel, De Groene School, BSGO 't Overbeek, BS Sint-Pieterscollege, BSGO Brussel Centrum, GVB Sint-Lutgardis, BSGO De Buurt. Het Koninklijk Atheneum Hiel, Zaveldal* (school voor aangepast beroepsonderwijs) en *Kasterlinden* (school voor jongeren met gehoor- en gezichtsproblemen) zijn de nieuwe scholen die de Brusselse Groene Scholen vervoegen. Het KTA Jette behaalde het eerste logo, wat het totaal aantal Brusselse logoscholen op drie brengt.

Subsidies

Brusselse basis- en secundaire scholen kunnen subsidies voor hun MOS-Groene Schoolprojecten aanvragen. De voorwaarden vraag je aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Prioriteiten voor dit schooljaar zijn **taalprojecten** en projecten over **'school en omgeving'**.

VGC, directie Onderwijs, Martine Lietaert, Technologiestraat 1, 3de verdieping, 1082 Sint-Agatha-Berchem, tel. 02 482 00 72.

Gratis

Het gewestelijk agentschap Net Brussel staat in voor de huisvuilophaling in Brussel. Het moedigt alle scholen (van kleuter- tot hogeschool) aan om hun afval te sorteren en te verminderen. Brussel Net garandeert de kosteloze ophaling van schoolafval als de school aan de gescheiden ophaling meewerkt. Hiervoor houdt Brussel Net gekleurde containers ter beschikking. *Brussel Net, tel. 02 778 09 47.*

Composthulp

Wil je een composthoop in je school of een wormbak die je afval verpulvert?

Compostmeesters Robert Bauwens en

Florette De Wever steken je een handje toe. Samen met de leerlingen leggen ze in je school een composthoop aan en leren hen de knepen van het compostproces. Je kan ook de didactische tuin in Sint-Agatha-Berchem bezoeken.

Je merkt er het verschil in begroeiing tussen een **veldje met of zonder** compost en verneemt er alles over compostvaten, met of zonder wormen.

Robert Bauwens, tel. 02 465 22 53, Florette De Wever, tel. 02 414 27 40.

Voor afspraak didactische tuin: *tel. 02 464 04 41.*

Meetinstrument

Brusselse basisscholen kunnen opnieuw een 'Aan de slag'- project uitwerken. Je kan hiervoor een beroep doen op begeleiding en een **subsidie**

van maximum 500 euro

voor de aankoop van materiaal en leermiddelen of voor verplaatsingskosten.

Volgende milieuzorgthema's kunnen hierbij aan bod komen: **afval, eco-consumptie, lawaai, lucht, natuur** of **water**.

Meer dan 30 Brusselse basisscholen gingen al 'Aan de slag'. 13 scholen werkten vorig jaar aan afval en ontwikkelden hiervoor samen met een groep deskundigen een meetinstrument. De eerste resultaten tonen duidelijk aan dat een school zowel via educatie als het dwingende schoolreglement haar afvalberg drastisch kan doen slinken.

Info: MOS-begeleiding van het Gewest (zie achterflap)

Breder en beter

- ✿ De veiligheid rond de scholen in Molenbeek, Sint-Joost-ten-Node, Schaarbeek en Vorst wordt tegen juni verbeterd. De parkeerzones worden er gereorganiseerd en de snelheid tot 30 km/u beperkt. Er komen bredere, aangepaste voetpaden, een betere straatverlichting, verhoogde platforms en veilig-

heidshekkers. Voor de verbetering van de veiligheid rond de Brusselse scholen trekt het Brussels Gewest tot 2004 3,7 miljoen euro uit.

- * Sinds twee jaar coördineert NMe-Link Brussel het project 't is Mobilie-Tijd' in schoolbuurten in Anderlecht, Sint-Joost-ten-Node en Schaarbeek. Leerlingen, leerkrachten, directie, ouders en

gemeente werken er samen aan verkeersveiligheid, infrastructuur en milieuvriendelijkere school-thuis-verplaatsingen. De projectervaringen van de deelnemers vertrekken in brochurevorm naar alle Brusselse scholen.

NMe-Link, Koningstraat 171, 1210 Brussel, tel. 02 209 16 33.

't Kan nog properder,
gezelliger, groener, zuiniger, veiliger.
Lees mijn tips in de volgende Mosterd.
Daarvoor installeerde ik een webcam in mijn school.
Maar eerst ga ik op blz. 100 nog een prijs
uitreiken.

